

## **Symbolpolitikk spenner bein for økt sysselsetting av flere flyktninger**

**Av Gunn Elin Fedreheim (Barentsinstituttet og Institutt for vernepleie) & Tina Hansen (Institutt for barnevern og sosialt arbeid)**

I Norge har de fleste regjeringer siden starten på 1990-tallet hatt som målsetting at alle skal i arbeid. Denne «arbeidslinja» har vært et kjennetegn ved den norske velferdsmodellen, og grunntanken er at alle skatter, trygder og overføringer skal være utformet slik at det lønner seg å jobbe heller enn å være utenfor arbeidsmarkedet. For norske kvinner har denne politikken blant annet bidratt til svært stor arbeidsdeltakelse sammenlignet med kvinner i andre land.

### **Arbeidslinja også for flyktninger**

Også flyktninger har møtt forventninger om å bidra i det norske arbeidslivet, noe som er grunnlaget i Introduksjonsloven fra 2003. Til tross for dette, har ikke flyktningenes arbeidsdeltakelse nådd de målsettingene som regjeringene har satt. Med bakteppe i den store flyktningebølgen i Europa fra 2015, og med krav om økt arbeidsdeltakelse, kunne regjeringen presentere «løsningen» i 2016: hurtigsporet. Tiltaket ble presentert i en samarbeidserklæring mellom regjeringen og partene i arbeidslivet, og målsettingen med Hurtigsporet var å få flere flyktninger raskere ut i arbeid.

### **Uenighet om hvem målgruppa bør være**

Hurtigsporets målgruppe er definert til «innvandrere med fluktbakgrunn som kan klare seg uten lange, forutgående opplæringsløp» (Tildelingsbrevet fra Arbeids- og sosialdepartementet 2016) og senere som «deltakere som har etterspurt kompetanse» (Tildelingsbrevet fra Arbeids- og sosialdepartementet 2017). Med andre ord – målgruppen er ressurssterke flyktninger, som først og fremst trenger å lære språket før de kommer seg i arbeid.

### **Men bør vi bruke dyrebare ressurser på å hjelpe de som kanskje trenger det minst?**

Gjennom delprosjektet «Arbeidsinkludering av flyktninger», som er en del av samarbeidsprosjektet «Arbeidsinkludering, læring og innovasjon i NAV» mellom NAV og UiT Norges Arktiske Universitet, har syv forskere gjennomført 62 intervjuer med flyktninger, arbeidsgivere, Voksenopplæring, flyktningehelsesøstre, og ikke minst de som er ansvarlige i NAV for å bistå flyktninger med å kvalifisere seg for arbeid eller utdanning; programrådgiverne.

### **De forteller om en helt annen målgruppe som trenger ekstra tiltak**

Programrådgiverne forteller oss at de *allerede*, lenge før hurtigsporet ble lansert som en ny idé, jobber med å få ressurssterke flyktninger hurtig ut i arbeid. Derimot får ikke flyktninger uten utdanning, med analfabetisme eller helseutfordringer, den samme satsningen.

Det er nettopp disse som er vanskelig å hjelpe, og som ikke kommer i arbeid uten ekstra innsats og ekstra tiltak. Hvis Hurtigsporet da skal svare på samfunnsutfordringen om å få flyktninger i arbeid, er spørsmålet hvem bør man satse på? Satt på spissen: spiller det noen rolle om de med «etterspurt kompetanse» kommer *hurtigere* i arbeid, eller er det kanskje viktigere at flyktninger som trenger ekstra bistand også *kommer* i arbeid, selv om det tar lenger tid? Flyktninger med mindre ressurser har en lavere sysselsetningsgrad enn hele befolkningen, og det vil gagne hele samfunnet å få disse i arbeid.

### **Hurtigsporet som symbolpolitikk?**

I dag er det fire år siden Hurtigsporet ble innført, og ingen studier viser at Hurtigsporet *har* lyktes og *har* fått flere flyktninger hurtig ut i arbeid. Vi spør derfor om Hurtigsporet er symbolpolitikk, og

dermed et tiltak som kom for å skape entusiasme når presset på Norges integreringsarbeid var på sitt tøffeste? En av våre informanter spør om et gammelt damplokomotiv går fortere hvis man limer et skilt med «hurtigtog» på det? Illustrerende nok kan dette stå som et bilde på hvordan Hurtigsporet mislyktes med å representere noe nytt og å hjelpe de som trenger det mest, ting går ikke fortere hvis man ikke tenker nytt og tilfører ressurser der de faktisk trengs!